

KRÖNIKA

Inga dissidenter i konformt USA

"Nio av tio amerikaner stöder kriget i Afghanistan, men var är USA:s alla ledarskribenter, artister, salongs-kommunister och andra själv-utnämnda dissidenter?"

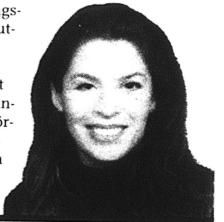
För närvarande befinner jag mig till vänster om den amerikanska vänstern. Skratta inte! USA var trots allt en gång hem åt sådana formationer som Symbiotiska befrielsearmén, och för inte så länge sedan fanns det sådana som tvivlade på att frälsningen fanns i marknadsekonomi. De ifrågasatte förstås det mesta i det amerikanska samhället, och säkert var de narcissistiska, men de satte kryddan på debatten. Men var är världsfredens vänner nu? De hänger amerikanska flaggor i fönstren. Så uniformt patriotiskt är USA nu att ett liten artikel av författarinnan Susan Sontag satte i gång en förbluffande självinscenerad åsiktsrensning i vänsterlägret.

Ändå var Sontags bidrag i tidningen The New Yorker i september inget revolutionsmanifest. För en utomstående observatör verkar det tvärtom balanserat, tankeväckande – just vad man behöver under en nationell kris, när det rationella tänkandet satts ur funktion. Borde vi inte tillstå att attentaten i september inte var en "feg" attack på "civilisationen" eller "friheten" eller "den fria världen" utan en attack på världens självutnämnda supermakt, en attack som genomfördes som en följd av särskilda amerikanska allianser och aktioner? frågade Sontag. I klartext: attackerna ägde rum för att USA uppför sig som en elefant i en porslinsaffär och därtill blint stöder Israel. Sådant, inte Julia Roberts eller America Online, var terroristerna arga på.

ORD ÄNDRAR BETYDELSE alltefter den rådande opinionen, och när Sontag vågade påpeka att terroristerna kunde förseas med många epitet, dock inte "feg", bröt stormen lös. Feg betyder ångsig och det är mycket fegare att, som USA, bomba från flera tusen meters avstånd än att styra ett plan in i ett höghus, förklarade hon. Men Sontags poäng var inte att försvara terroristerna, utan att påminna The New Yorkers välutbildade läsare om att det inte var det frihetsälskande, civiliserade Singapore eller Italien som angripits, utan det självsäkra USA, som för bara några månader sedan ratade det internationella samfundet och nu kräver dess hjälp att besegra en terroristgrupp. (Varför har ingen amerikant offentlig ifrågasatt rimligheten i USA:s orubbliga stöd till Israel om det leder till vrede – mot USA – av 11-septemberlägret?)

Den lilla dosen verklighetsmedicin visade sig vara för mycket för ett land som ser sig självt som en modelldemokrati. Sontag kallades förråddare och dyligt inte bara av sin gamla nemesis, USA:s flaggvärdande konservativa falang, utan också sina gamla vänner på vänsterkanten, kända som USA:s nya flaggvärfare. Visst förenar kriser nationer, men vad Susan Sontag efterfrågade (och fick se inte fanns) var allmän debatt. Och var ska debatten komma ifrån om så kallade intellektuella inte erbjuder allmänheten ett urval av ståndpunkter som var och en kan väga i sin egen guldsål och befinna värdig – eller för lätt. Ett ceremoniellt statsöverhuvud som utan att snegla till nästa val kan fungera som nationens samvete har USA inte. Det lever i stället av idéboxning, och den har gjort USA till en livaktig och framgångsrik demokrati.

SUSAN SONTAG KALLADES före sitt syndafall i The New Yorker USA:s smartaste kvinna. Just nu är hon kanske också dess ensamaste. Nio av tio amerikaner stöder kriget i Afghanistan, men var är USA:s alla ledarskribenter, artister, salongs-kommunister och andra självutnämnda dissidenter? Kan det vara så att ingen ser något tvivelaktigt i att förklara krig mot talibanerna? Det borde göra landets lärare och professorer mörkrädda. Eller är både "intellektuella" och Medel-Smiths rädda för att uttrycka en avvikande åsikt? Det vore inte värdigt en demokrati.

ELISABETH BRAW

Verklighetens filmkomedi

I andra världskrigets tyska helvete stod den sanna historien om krigsfängeläget i Colditz för bisarra inslag av komedi. Det blev också modellen för en mängd filmer under efterkrigstiden. En ny bok visar att verkligheten väl motsvarade filmens dikt.

I den lilla tyska staden Colditz fanns under andra världskriget en hårdbevakad fåstning, där fångna "högriskofficerare" placerades. Denna befälselit hade för det mesta behållit sin höga stridsmoral och ständiga flyktförsök förekom, trots att borgen – enligt Göring – var helt rymnings säker. Fängelägets officiella namn var Oflag IV C.

1954 gjordes en populär film om "The Colditz escape academy" som lägret skämtsam kallades. Under 1970-talet sände BBC en serie om Colditz, och på svenska har utkommit en bok av en av de förrymda fångarna med den puerila titeln "Mästerrymarna från Colditz". Kapten Eggers, lägerkommendantens närmste man, skrev själv en bok om lägret, kallad "Colditz – The German story" i engelsk översättning.

Som om inte Colditz ihågkommit tillräckligt, har nyligen utkommit en bok med titeln "Colditz. The Definite History" av den engelske författaren Henry Chancellor. Han står också bakom en tv-serie på Channel 4. Det är den mest grundliga genomgången av vad som föregick. Chancellor är född 1968, och det gör att hans redogörelse blir mera objektiv än i samtidsvitnens skildringar.

Colditz ligger cirka tio mil sydost om Leipzig. Borgen ovanför staden har anor från medeltiden och var inget Österåker; där fanns många gömställen för flyktredskap. Den mjuka jorden under slottet lämpade sig för att gräva tunnlar. Franska officerare kom så långt som att bygga en tunnel på 44 meter, med belysning och ventilation, fast den upptäcktes. Det fanns andra knep att ta sig ut. En fransk löjtnant försökte lämna borgen klädd som en amper dam men tappade sin klocka. En engelsk officer, som inte kände till "damens" verkliga identitet, lämnade fatalt nog klockan till vakten, varefter fransmannen avslöjades.

Nytt rymningsförsök

Det förekom också köpenickiader. Den obotlige rymmare Mike Sinclair klädd ut sig till faltväblen Rothenberger, vilken liknade kejsar Franz Josef, och började ge order till tyskarna. Sinclair avslöjades, då knävelborarna slökade för mycket. Mot slutet av kriget gjorde han ett nytt rymningsförsök, som slutade med lägrets enda dödsdömskjutning. Han begravdes under militära hedersbetygelser.

Det var den tyska krigsmakten och inte SS eller Gestapo som skötte Oflag IV C. Genèvekonventionen iaktgavs minutiöst. Internerna fick brevväxla med sina hemländer, de fick ta emot matpaket och andra presenter via Röda Korset, och rymningar

Historia

Colditz. The Definitive History
Henry Chancellor
Hodder & Stoughton, London 2001
Länkar:
<http://www.colditz-4c.com/>
<http://www.colditz.de/>

bestraffades bara med kort tids isolering. Så var ingalunda fallet med de miljontals tyska fångarna, vilka dog som flugor under fångenskapen. Sovjet hade inte velat skriva på Genèveavtalet från 1929. Tyskarna erbjöd senare Sovjet att man skulle iaktta konventionen för sina respektive fångar, men Stalin vägrade.

Det fanns inte bara mat i rödakorspaketen. Via enheten M19 utanför London försågs fångarna under James Bond-liknande former med flyktredskap, tyska pengar och en kod som gällde alla brittiska fångar i Tyskland. Kartor och Reichsmark gömdes i gramfonfonskivor och kodnycklar i form av karameller och näsdukar!

VIP-fångar

Under de sista krigsåren blev rymningsförsöken färre, bland annat beroende på att fångarna var undernärda och inte orkade med det krävande företaget att fly. Det tusental som stannade kvar bevittnade amerikanska arméns intåg i Colditz. När soldaterna kom upp till slottet hade de sett koncentrationslägren och var fyllda av hat. De frågade fångarna vilka av det tyska manskapet som behandlat dem särskilt illa. De fick inget svar.

Det fanns också ett tjugotal VIP-fångar som internerats på Colditz under sträng bevakning. Dit hörde Churchills nevö, märkligt nog kommunist, och några nära släktingar till det brittiska kungaparet. Cirka två veckor före krigsslutet tog Himmler hand om dem. Bussar förde dem till ett ovisst öde.

Den engelska blandningen av understatement och kallblodighet förnekade sig inte under denna händelse. När de skräckslagna fångarna förts in i bussen, bröts deras tystnad av Churchills släkting som påpekade: "I thought you'd all like to know today is Friday the thirteenth."

Genom en hög SS-officers förräderi och schweiziska Röda Korset räddades snart denna grupp. Många av exfångarna har återbesökt Colditz och letat efter sina flykttrylar. Så sent som 1998 hittade man en gömd karta över Frankrike samt en halvfärdig Wehrmachtsuniform i ett källarprång...

FOLKE SCHIMANSKI

"Kartor och Reichsmark gömdes i gramfonfonskivor och kodnycklar i form av karameller och näsdukar"

Ekochefen blandar bort korten

SLUTREPLIK

Vad tråkigt att både Ekochefen och redaktionens utrikeschef var med osanning, alternativt inte kan läsa innantill. (FTI 23/11-01) Initiativet till

innehållsutredningen kom från styrelsen, efter en osedvanligt oroande kritik från flera medlemmar av styrelsen.

Ekochefen och utrikeschefen försöker nu blanda bort korten genom att hävda att det rörde sig om beslut i direktionen, men det beslutet rörde

en annan utredning om bland annat ledningsfunktioner. När det sedan gäller delar av Sveriges Radios rapportering kring terrorattacker och flynganfallen mot Afghanistan står min kritik fast. Och på den punkten är jag ingalunda ensam.

ANDERS CARLGRÉN